

MỘT SỐ VẤN ĐỀ ĐẶT RA TRONG CÔNG TÁC BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ TÍN NGƯỠNG CỦA NGƯỜI DAO QUẦN CHỆT Ở THÁI NGUYÊN HIỆN NAY

PGS.TS. Đàm Thị Uyên

Đại học Thái Nguyên

TS. Mai Thị Hồng Vinh

Trường Đại học Khoa học Thái Nguyên

***Tóm tắt:** Tín ngưỡng của người Dao Quần Chẹt ở Thái Nguyên chứa đựng nhiều giá trị, có vai trò quan trọng trong đời sống tộc người cần được bảo tồn và phát huy. Tuy nhiên, công tác bảo tồn và phát huy các giá trị tín ngưỡng của người Dao Quần Chẹt ở địa phương hiện nay đang tồn tại một số vấn đề bất cập. Vì vậy, bài viết này tập trung làm rõ một số khó khăn, hạn chế trong công tác bảo tồn các giá trị tín ngưỡng của người Dao Quần Chẹt ở nơi đây, trên cơ sở đó đề xuất một số giải pháp nhằm góp phần nâng cao hiệu quả công tác bảo tồn, phát huy giá trị của tín ngưỡng trong đời sống người Dao Quần Chẹt ở Thái Nguyên.*

***Từ khóa:** Bảo tồn văn hóa, tín ngưỡng, Dao Quần Chẹt, tỉnh Thái Nguyên.*

Ngày nhận bài: 12/5/2020; ngày gửi phản biện: 15/5/2020; ngày duyệt đăng: 7/6/2020

Mở đầu

Dao Quần Chẹt là một trong ba nhóm địa phương của dân tộc Dao sinh sống ở Thái Nguyên. Văn hóa của người Dao Quần Chẹt khá phong phú, tạo nên tính đa dạng trong diện mạo bức tranh văn hóa các tộc người ở Thái Nguyên. Sự đa dạng và đặc sắc trong văn hóa của người Dao Quần Chẹt được thể hiện rõ nét trên lĩnh vực đời sống tín ngưỡng của đồng bào, với hệ thống các nghi lễ liên quan đến cá nhân, gia đình, dòng họ và cộng đồng, trong đó tiêu biểu là các lễ cấp sắc, tết nhảy, một chuỗi các nghi thức tách bàn thờ tổ,... Đặc biệt, giá trị sinh hoạt tín ngưỡng của đồng bào không chỉ thể hiện ở yếu tố tâm linh, lịch sử, xã hội mà còn được phản ánh thông qua giá trị nghệ thuật của bộ tranh thờ, âm nhạc, nghệ thuật biểu diễn.

Thời gian gần đây, do tác động của nhiều yếu tố khác nhau, các giá trị trong đời sống tín ngưỡng của người Dao Quần Chẹt đã có nhiều biến đổi. Do đó, công tác bảo tồn văn hóa tộc người của đồng bào là cần thiết và phải được thực hiện kịp thời nhằm bảo tồn và phát huy các giá trị trong đời sống, tập trung khai thác phục vụ phát triển du lịch trong bối cảnh hội nhập và nhu cầu quản lý xã hội hiện nay. Tuy nhiên, vấn đề bảo tồn giá trị văn hóa tộc người tại địa phương đang đặt ra một số khó khăn, cần được giải quyết để nâng cao hơn nữa

hiệu quả công tác bảo tồn, phát huy các giá trị tín ngưỡng trong đời sống của nhóm Dao Quần Chẹt ở Thái Nguyên.

1. Một số vấn đề đặt ra trong bảo tồn và phát huy các giá trị tín ngưỡng của người Dao Quần Chẹt hiện nay

1.1. Biến đổi giá trị trong đời sống tín ngưỡng

Cùng với sự phát triển kinh tế theo hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa và quá trình hội nhập giao lưu quốc tế, các giá trị tín ngưỡng của người Dao Quần Chẹt đang có sự biến đổi, chẳng hạn như múa tín ngưỡng dân gian. Múa là một hình thái nghệ thuật phổ biến trong sinh hoạt tín ngưỡng của người Dao Quần Chẹt ở Thái Nguyên. Trong các nghi lễ lớn như tang ma, cấp sắc, cúng Bàn Vương, tết nhảy..., thầy cúng đều thực hiện các vũ điệu để cúng tế thần linh, tổ tiên. Múa trong nghi lễ của người Dao Quần Chẹt không chỉ đơn thuần là một nghi thức tôn giáo tín ngưỡng mà còn là dạng thức lễ hội dân gian của cộng đồng. Việc thực hiện những điệu múa có sự kết hợp với nhạc cụ luôn diễn ra mỗi khi người Dao Quần Chẹt nơi đây tổ chức sinh hoạt tín ngưỡng, có vai trò quan trọng trong đời sống tinh thần của họ. Tuy vậy, từ vài năm gần đây, việc thực hành loại nghệ thuật tạo hình này đã có sự biến đổi nhiều, như trong điệu múa “ra binh vào tướng” của nghi lễ tết nhảy: “*Trước đây người ta dùng kiếm, dao thể hiện các động tác đấu với nhau rất quyết liệt, diễn tả cảnh rèn luyện binh tướng, đấu tranh chống giặc của cha ông*” (Phỏng vấn một đàn ông Dao 60 tuổi, huyện Đại Từ, Thái Nguyên), nhưng hiện nay các động tác múa này đã được giản lược đi nhiều: chỉ có hai người múa một vòng kiếm, rồi cùng bê các vật dụng như đao, kiếm, cờ..., ra ngoài cửa chính, thể hiện cho ra binh vào tướng. Thậm chí, có những tiết mục không được thực hiện trong nghi lễ như điệu múa “đọc mùa” diễn tả các hoạt động sản xuất phát nương, gieo trồng, thu hoạch, phơi, xay giã và chế biến rất sinh động, phản ánh hoạt động sinh kế truyền thống của tộc người Dao. Do đó, các động tác múa hiện tại hầu như chỉ mang tính tượng trưng mà chưa diễn tả hết ý nghĩa cũng như giá trị nghệ thuật của nó. Có thể nói, sự biến đổi tín ngưỡng nói chung và giá trị của tín ngưỡng nói riêng đều ảnh hưởng đến công tác bảo tồn và phát huy các giá trị của tín ngưỡng trong đời sống tộc người Dao hiện nay.

1.2. Kinh phí dành cho công tác bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa nói chung và tín ngưỡng nói riêng còn hạn chế

Kinh phí cũng là một trong những nhân tố quan trọng cho việc bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa tộc người nói chung và tín ngưỡng nói riêng. Song, nguồn kinh phí này đang là vấn đề thách thức không chỉ riêng ở người Dao Quần Chẹt tỉnh Thái Nguyên mà là vấn đề khó khăn chung của toàn xã hội. Tỉnh Thái Nguyên đang triển khai Đề án “*Bảo tồn, phát triển văn hóa các dân tộc thiểu số tỉnh Thái Nguyên*” và theo kế hoạch giai đoạn 2014 - 2020, Thái Nguyên đầu tư gần 45 tỷ đồng từ vốn ngân sách, xã hội hóa và các nguồn vốn khác để thực hiện. Đề án có 5 dự án phụ trợ là: (1) khôi phục, bảo tồn tinh hoa văn hóa truyền thống các dân tộc thiểu số tại các huyện Định Hóa, Đại Từ, Phú Lương, Đèo Hỷ, Võ

Nhai; (2) đào tạo và sử dụng nguồn nhân lực, phát huy hiệu quả các thiết chế văn hóa cơ sở vùng đồng bào các dân tộc thiểu số; (3) giới thiệu, quảng bá các sản phẩm văn học nghệ thuật và các di sản văn hóa tiêu biểu của các dân tộc thiểu số, đưa giáo dục văn hóa truyền thống của các dân tộc vào trường học; (4) gắn kết phát triển kinh tế và bảo tồn, phát triển văn hóa các dân tộc thiểu số; (5) xây dựng các chương trình hoạt động, lễ hội và biểu diễn văn hóa, nghệ thuật các dân tộc cấp huyện, cấp tỉnh, tham gia cấp vùng, cấp quốc gia giai đoạn 2014 - 2020. Trên tinh thần bảo tồn các giá trị văn hóa các tộc người ở Thái Nguyên, năm 2016 lễ cấp sắc của người Dao Quần Chẹt được công nhận là Di sản văn hóa phi vật thể Quốc gia. Công tác sưu tầm, nghiên cứu vốn văn hóa của các tộc người trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên nói chung và người Dao Quần Chẹt nói riêng đang được đẩy mạnh. Do đó, hoạt động bảo tồn văn hóa tộc người ở địa phương đã được đầu tư ở mức độ nhất định.

Tuy nhiên, sinh hoạt tín ngưỡng của người Dao Quần Chẹt ở Thái Nguyên hiện đang có xu hướng biến đổi nhanh chóng, một số yếu tố văn hóa mang tính giá trị đang dần mai một. Trong khi, các thế hệ trẻ người Dao Quần Chẹt hầu như ít quan tâm đến nghệ thuật biểu diễn và âm nhạc trong các nghi lễ thờ cúng của gia đình và cộng đồng. Để các giới trẻ người Dao Quần Chẹt ở địa phương có nhu cầu quan tâm nắm rõ và duy trì thực hành các giá trị văn hóa tộc người, cần thiết phải có sự hỗ trợ thêm về nguồn kinh phí từ các ngành, các cấp nhằm tổ chức các lớp học, phục dựng một cách bài bản các nghi thức truyền thống để khai thác giá trị tâm linh và nghệ thuật cổ truyền đang bị mai một cho sinh hoạt tín ngưỡng tộc người.

1.3. Về vấn đề quản lý hoạt động tín ngưỡng của người Dao Quần Chẹt hiện nay còn bất cập

Trong công cuộc đổi mới đất nước, Đảng và Nhà nước ta luôn xác định “*Xây dựng nền văn hóa tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc*” theo chủ trương của Nghị quyết Trung ương 5 khóa VIII. Để đạt được mục tiêu đó, vấn đề xây dựng đời sống văn hóa ở từng đơn vị cơ sở là rất quan trọng. Những năm qua, cả nước đang ra sức thực hiện phong trào thi đua xây dựng làng/bản văn hóa. Theo “Quy chế công nhận Gia đình văn hóa, Làng văn hóa, Tổ dân phố văn hóa” do Bộ Văn hóa - Thông tin (nay là Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch) ban hành Quyết định số 62/2006/QĐ-BVHTTDL ngày 23/6/2006 và Thông tư số 04/2011/BVHTTDL ngày 21/1/2011, đã xác định các vấn đề liên quan trực tiếp đến tín ngưỡng: xây dựng nếp sống văn minh trong việc cưới, việc tang và các sinh hoạt lễ hội, lễ nghi khác; các di tích lịch sử - văn hóa được giữ gìn, tôn tạo và bảo vệ;... Trên cơ sở đó, chính quyền và các ban ngành ở Thái Nguyên đã tập trung chỉ đạo, vận động người dân xây dựng đời sống văn hóa ở các khu dân cư theo quan điểm, chủ trương của Đảng và Nhà nước. Những cuộc vận động này có sự tham gia của các cấp ủy Đảng, chính quyền đến các tổ chức quần chúng như Hội Người cao tuổi, Đoàn Thanh niên, Hội Phụ nữ,... Nội dung các cuộc vận động trong sinh hoạt tín ngưỡng chủ yếu tránh nhiều thủ tục rườm rà, tốn kém; giữ gìn, tôn tạo các di tích lịch sử - văn hóa ở địa phương. Trong đó, hình thức chỉ đạo của chính quyền tại các xã đối với người dân phần lớn

được lồng ghép thông qua cuộc họp ở cấp xã, từ đó đại diện các xóm phổ biến cho bà con thực hiện, tùy từng nội dung mà có sự phối hợp liên xóm cùng tiến hành.

Nhờ sự chỉ đạo của các cấp ủy Đảng, chính quyền và ban ngành, trong những năm gần đây người Dao Quần Chẹt ở Thái Nguyên đang có sự thay đổi trong thực hành tín ngưỡng nhằm phù hợp với tình hình thực tế của xã hội. Từ đó, đồng bào tuy vẫn giữ được bản sắc văn hóa tộc người nhưng cũng đã đổi mới như: giản tiện lễ vật, rút ngắn thời gian tổ chức tang ma, các nghi lễ thờ cúng đã hạn chế phần nào sự ảnh hưởng của sinh hoạt tín ngưỡng đến hoạt động và quá trình tích lũy kinh tế, nhằm phục vụ công tác xóa đói giảm nghèo cho đồng bào ở địa phương. Người Dao Quần Chẹt đã cùng nhau tôn tạo lại các ngôi miếu làng ngày càng khang trang hơn, để phục vụ cho sinh hoạt tín ngưỡng của cộng đồng.

Bên cạnh những mặt đạt được, công tác quản lý văn hóa nói chung và tín ngưỡng nói riêng của người Dao Quần Chẹt ở nơi đây cũng đặt ra một số vấn đề cần quan tâm. Đó là: (1) chính quyền cấp cơ sở và các ban ngành chưa có sự định hướng cụ thể phù hợp với tình hình thực tế ở địa phương, giúp cho người dân có thể dựa vào đó để thực hiện; (2) chính quyền cấp cơ sở và các ban ngành thường chỉ thông qua tuyên truyền phổ biến là chính, dẫn đến thiếu phối hợp, hỗ trợ, giao lưu thường xuyên giữa chính quyền với người dân, như trong nhiệm vụ xây dựng xóm văn hóa cần thiết phải phát huy vốn văn nghệ dân gian, song vấn đề này chỉ được cấp xã chỉ đạo cho xóm thành lập đội văn nghệ, nhưng thành phần, nội dung, hình thức tổ chức thực hiện chưa được định hướng một cách cụ thể, rõ ràng; (3) hàng năm, các xã tổ chức hội xuân đầu năm cho người dân trong xã, nhưng những giá trị văn nghệ dân gian trong các nghi lễ của người Dao Quần Chẹt không được thể hiện, phát huy như các điệu múa đặc sắc trong lễ cấp sắc, tết nhảy không được lồng ghép biểu diễn. Thực tế này cho thấy, để bảo tồn và phát huy các giá trị tín ngưỡng của người Dao Quần Chẹt hiện nay không thể tách rời sự chỉ đạo, hướng dẫn và phối hợp chặt chẽ, hiệu quả của các cấp ủy Đảng, chính quyền và người dân trong quá trình thực hiện.

1.4. Vai trò chủ thể văn hóa trong bảo tồn và phát huy các giá trị của tín ngưỡng hiện nay

Trong bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa tộc người hiện nay, chủ thể văn hóa có vai trò rất quan trọng. Song, việc phát huy vai trò của cộng đồng người Dao Quần Chẹt ở Thái Nguyên nhằm bảo tồn văn hóa nói chung và tín ngưỡng nói riêng hiện còn một số khó khăn:

Thứ nhất, phần lớn các câu chuyện cổ, truyền thuyết về lịch sử tộc người Dao và người Dao Quần Chẹt chỉ được ghi trong những bài cúng bằng chữ Nôm Dao hay truyền miệng từ đời này sang đời khác; các điệu múa, bức tranh thờ, nghi thức thực hành nghi lễ chứa đựng giá trị lịch sử và văn học nghệ thuật, giá trị nhân văn, tính giáo dục chủ yếu được lưu giữ trong đội ngũ thầy cúng và người già. Các yếu tố này đều liên quan đến tín ngưỡng, nên chủ yếu những người biết thực hành mới có thể hiểu được nội dung và giá trị của chúng. Trong khi đó, đội ngũ thầy cúng, đặc biệt là thầy cúng am hiểu nghi thức thực hành theo

truyền thống thường chỉ truyền bí quyết hành nghề cho các đệ tử theo học để làm thầy cúng. Những thầy cúng có kinh nghiệm ngày càng già yếu nhưng thiếu người thay thế.

Thứ hai, Do sự biến đổi trong nhận thức về những giá trị văn hóa tộc người hiện nay, nên một bộ phận người Dao Quần Chẹt, đặc biệt là thế hệ trẻ - đối tượng có vai trò quan trọng trong việc bảo tồn và phát huy các đặc trưng văn hóa dân tộc thường có tâm lý xa rời những giá trị văn hóa cổ truyền, thậm chí còn cho đó là những yếu tố “lỗi thời” và có xu hướng từ bỏ để tiếp nhận những giá trị văn hóa của tộc người khác mà họ cho là hiện đại, qua đó vô tình đã góp phần làm mai một hoặc đánh mất bản sắc văn hóa dân tộc mình. Một số điểm khác biệt nổi bật so với trước đây trong tầng lớp thanh niên người Dao Quần Chẹt hiện nay là họ ít tham gia các nghi lễ, ít thực hiện những nghi thức múa cho lễ nghi truyền thống. Bởi họ cho đó là các loại hình nghệ thuật đã không còn phù hợp với xã hội hiện đại; cần sử dụng các sản phẩm của ngành công nghiệp ở bên ngoài thị trường để làm lễ vật cúng..., từ đó làm mất đi tính đặc trưng trong văn hóa tộc người. Đây là một trong những nguyên nhân thúc đẩy nguy cơ phai nhạt bản sắc tộc người trong tương lai và gây không ít khó khăn cho việc phát huy vai trò của chủ thể văn hóa cho công tác bảo tồn bản sắc văn hóa dân tộc.

3. Một số giải pháp góp phần nâng cao hiệu quả công tác bảo tồn, phát huy các giá trị của tín ngưỡng trong đời sống người Dao Quần Chẹt hiện nay

Thứ nhất, từng bước nâng cao đời sống của người Dao Quần Chẹt ở Thái Nguyên. Hiện nay, đời sống của đồng bào được cải thiện đáng kể so với trước, song vẫn còn gặp nhiều khó khăn, đặc biệt là các xã thuộc khu vực miền núi. Do đó, chính quyền địa phương cần tiếp tục đẩy mạnh thực hiện các chính sách, chương trình, dự án phát triển kinh tế - xã hội của Đảng và Nhà nước. Tạo điều kiện cho người dân vay vốn, cải tiến kỹ thuật, giống cây trồng, nhất là cây chè và các loại cây ăn quả, phát triển lâm nghiệp..., nhằm giúp người dân phát huy thế mạnh của địa phương trong phát triển kinh tế, cải thiện đời sống vật chất và tinh thần. Bên cạnh đó, tiếp tục tăng cường hơn nữa việc đầu tư vào cơ sở hạ tầng (điện, đường, trường, trạm), chất lượng hệ thống giáo dục, y tế, thông tin,... Khi cuộc sống người dân từng bước thoát nghèo, đời sống được cải thiện về mọi mặt, trình độ dân trí được nâng cao, văn hóa tinh thần ngày càng phong phú thì mới phát huy được sức mạnh của chủ thể văn hóa trong việc tham gia tích cực vào việc bảo tồn và phát huy các giá trị của văn hóa tộc người mình. Tuy nhiên, trong quá trình thực hiện các chính sách phát triển kinh tế - xã hội, công cuộc xây dựng nông thôn mới hiện nay cần chú ý đến hệ quả và sự ảnh hưởng không mong muốn của các chính sách đó đối với văn hóa truyền thống nói chung và sinh hoạt tín ngưỡng nói riêng.

Thứ hai, thường xuyên nâng cao năng lực và nghiệp vụ cho đội ngũ cán bộ quản lý văn hóa ở địa phương. Cán bộ quản lý văn hóa thường xuyên đi sâu và bám sát người dân, chủ động nắm bắt tâm tư nguyện vọng của đồng bào, cung cấp thông tin kịp thời để dự đoán tình hình và định hướng hoạt động theo đúng chủ trương của Đảng, Nhà nước, góp phần nâng

cao nhận thức của đồng bào, giúp họ ý thức được vai trò và trách nhiệm trong việc bảo tồn các giá trị văn hóa của tộc người, trong đó có người Dao Quần Chẹt.

Thứ ba, để bảo tồn có hiệu quả và bền vững các giá trị của văn hóa, lễ nghi liên quan đến tín ngưỡng, cần đẩy mạnh hơn các cuộc điều tra gắn với sưu tầm, nghiên cứu vốn văn hóa của tộc người, nhằm xác định những phong tục, tập quán, nghi lễ còn tồn tại cho đến hiện nay, những yếu tố đã bị mất đi, trên cơ sở đó có các giải pháp bảo tồn phù hợp với đặc điểm tộc người và điều kiện kinh tế - xã hội ở địa phương.

Thứ tư, muốn bảo tồn, phát huy các giá trị của tín ngưỡng trong bối cảnh phát triển kinh tế - xã hội của người Dao Quần Chẹt hiện nay, không thể không đặt vai trò của chủ thể văn hóa làm trung tâm. Bởi hơn ai hết người dân là đối tượng sáng tạo, hưởng thụ và lưu giữ, phát huy các giá trị văn hóa truyền thống của tộc người mình. Để phát huy vai trò của cộng đồng người Dao Quần Chẹt ở nơi đây trong bảo tồn và phát huy các giá trị tín ngưỡng tộc người, theo chúng tôi cần thực hiện một số giải pháp cụ thể sau:

- *Giáo dục nhận thức cho đồng bào về một số vấn đề liên quan đến văn hóa, nhất là về vai trò của các giá trị văn hóa đối với đời sống của tộc người hiện nay và thời gian tới.* Trong bối cảnh xã hội đương đại, cần xác định rõ những yếu tố nào trong văn hóa được xem là giá trị cần bảo tồn, những yếu tố không còn phù hợp cần loại bỏ dần trong các phong tục tập quán, sinh hoạt tín ngưỡng. Mặt khác, trong xu thế phát triển của xã hội, giao thoa văn hóa là quy luật tất yếu nhưng cũng cần tiếp thu những yếu tố nào phù hợp, tránh việc từ bỏ các giá trị văn hóa truyền thống để theo “cái mới” mà không có sự chọn lọc. Cùng với đó, phát huy vai trò của đội ngũ thầy cúng, người già trong cộng đồng, bởi họ là người hiểu rõ về văn hóa của dân tộc, được xem như kho tàng văn hóa sống động của tộc người. Do vậy, một mặt, cần có chính sách tín dụng thiết thực bằng cách hỗ trợ nguồn kinh phí để họ có thể mở lớp truyền dạy văn hóa, ngôn ngữ cho các thế hệ trẻ, đặc biệt là dạy chữ Nôm Dao - yếu tố quan trọng để hiểu một cách sâu sắc về văn hóa của dân tộc Dao; mặt khác, nâng cao vai trò, trách nhiệm của đội ngũ thầy cúng bằng cách gắn các chức trách cụ thể, như thầy cúng có uy tín có thể đảm nhiệm các vị trí trưởng thôn, các thầy cúng trẻ tuổi có thể nắm giữ một số chức vụ trong đoàn thể của thôn/xóm. Trên thực tế, tiếng nói của họ có uy tín trong các thôn/xóm, vì vậy phát huy tích cực vai trò của đội ngũ thầy cúng sẽ tạo ra tính lan tỏa trong cộng đồng.

- *Các cơ sở giáo dục ở địa phương cần đẩy mạnh tổ chức các cuộc thi liên quan đến giáo dục nhận thức về văn hóa và bảo tồn những giá trị văn hóa tộc người cho học sinh các cấp.* Trong chương trình dạy học ở địa phương, cần nâng cao sự lồng ghép, liên hệ các nội dung văn hóa tộc người trong chương trình lịch sử địa phương, kết hợp dạy song ngữ (tiếng Việt - tiếng Dao Quần Chẹt); thư viện trường cần bổ sung khối lượng sách, báo tham khảo liên quan đến văn hóa tộc người và giáo dục nhận thức văn hóa..., để phát huy hơn nữa vai trò của thế hệ trẻ trong việc bảo tồn những giá trị văn hóa tộc người.

- Đối với cộng đồng người Dao Quần Chẹt, cần thường xuyên duy trì các phong tục lễ nghi truyền thống, phục dựng một số nghi lễ mang tính bài bản và đảm bảo các yếu tố đặc trưng, trong đó chú ý đến các nội dung văn hóa nghệ thuật truyền thống nhằm thu hút giới trẻ cùng tham gia. Qua đó, người dân sẽ tự nhận thức được việc bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa tộc người mình không chỉ là trách nhiệm của các cấp chính quyền, cơ quan văn hóa mà là của mỗi cá nhân, gia đình, dòng họ và cộng đồng. Để thực hiện công tác bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa tín ngưỡng, nhất thiết phải có sự hỗ trợ về nguồn kinh phí phục vụ cho việc tổ chức các lớp truyền dạy văn hóa truyền thống; tôn tạo cơ sở thờ tự tín ngưỡng mang tính cộng đồng, đặc biệt là miếu làng.

4. Kết luận

Việc phát huy các giá trị văn hóa nói chung và tín ngưỡng nói riêng của người Dao Quần Chẹt là vấn đề hết sức quan trọng có giá trị thực tiễn thiết thực đối với sự phát triển của cộng đồng tộc người ở địa phương. Song, hiện nay tín ngưỡng của người Dao Quần Chẹt đã và đang đặt ra một số vấn đề bất cập, hay nói cách khác đó chính là những khó khăn, trở ngại cho công tác bảo tồn và phát huy các giá trị trong đời sống tín ngưỡng của tộc người Dao ở Thái Nguyên nói chung. Do vậy, để thực hiện có hiệu quả công tác bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa tộc người, chính quyền, các cơ quan chức năng ở địa phương cần có những chủ trương, giải pháp thiết thực nhằm khắc phục một số khó khăn, nâng cao hiệu quả của hoạt động bảo tồn văn hóa nói chung và tín ngưỡng nói riêng của người Dao Quần Chẹt hiện nay. Trong đó, cùng với nâng cao nhận thức về giá trị văn hóa tộc người, các cơ quan, ban ngành ở địa phương cần nghiên cứu, định hướng, hỗ trợ, giúp đỡ cộng đồng người Dao Quần Chẹt tập trung khai thác giá trị văn hóa thành các sản phẩm du lịch để phục vụ cho du lịch và sự phát triển kinh tế địa phương, đồng thời góp phần bảo tồn văn hóa tộc người.

Tài liệu tham khảo

1. Bé Viết Đăng, Nguyễn Khắc Tụng, Nông Trung, Nguyễn Nam Tiến (1971), *Người Dao ở Việt Nam*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội.
2. Phạm Văn Dương (2014), *Thầy cúng trong văn hóa tín ngưỡng người Dao Họ*, Nxb. Văn hóa Thông tin, Hà Nội.
3. Xuân Mai (1998), “Múa nghi lễ trong lễ lập tịch của người Dao Họ ở Lào Cai”, trong: Trung tâm Khoa học Xã hội và Nhân văn Quốc gia (1998), *Sự phát triển Văn hóa xã hội của người Dao: Hiện tại và tương lai* (Kỷ yếu Hội thảo Quốc tế về người Dao, tổ chức tại Thái Nguyên tháng 12/1995), Hà Nội, tr. 154-158.
4. Vương Duy Quang (2009), “Tín ngưỡng tôn giáo của người Dao ở Việt Nam”, *Tạp chí Nghiên cứu tôn giáo*, Số 3, tr. 34-48 và Số 4, tr. 36-41.
5. Lý Hành Sơn (2003), *Các nghi lễ trong chu kỳ đời người của nhóm Dao Tiên ở Ba Bể, Bắc Kạn*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội.